

lavt Standpunkt til et høiere, mere udviklet, har snarere en Tilbagegang fundet Sted fra Bronzealderens Begyndelse til dens Slutning. Sagerne fra de ældste Grave turde i al Fald være ligesaa smukt formede og forarbejdede, som Sagerne fra Overgangstiden mellem Bronze- og Jernalderen, maaskee endogsaa for en Deel i en renere, mere oprindelig Stil. De simple og smagfulde Former og Ornamentter, som aabenbart fra først af ere indkomne med Metallet, have neppe kunnet holde sig i Tidernes Løb fra en gradviis Udartning, hvorom ogsaa Fund i andre Lande fra Overgangstiden mellem Bronze- og Jernalderen synes at afgive Vidnesbyrd. Et klarere Lys i denne Retning vil først blive vundet naar vi erholde den fornødne omfattende Kjendskab til de første Berøringspunkter mellem den yngste Bronzealder og den ældste Jernalder, der for Øieblikket navnlig for vort Nordens Vedkommende endnu savnes.

Men selv om følgelig Betragtningen af Bronzealderens Oldsager ikke giver bestemte Beviser af Rigtigheden af en Deling af Bronzealderen i et ældre og et yngre Tidsrum, afgiver den dog heller ikke nogetsomhelst Beviis derimod. Foreløbig kan man vistnok ogsaa rolig blive staaende ved det Resultat, som saa mange Undersøgelser af Grave baade i og udenfor Norden berettiger til at opstille, *at de Grave, der indeholde ubrændte Liig og Broncesager i Reglen ere ældre end dem, der gjemme brændte Liig og Broncesager.* Dette er allerede et ikke ringe Fremskridt, som strax oplyser os om en hidtil ukjendt, mærkelig Overgang fra Steen- til Bronzealderen, og som upaatvivlelig efterhaanden vil drage mange flere vigtige Oplysninger efter sig til Fremme for den nationale Archæologi i Almindelighed.

I Selskabets Møde den 4de November gav Herr Professor Worsaae derefter følgende Meddelelse om nogle i Maribo Sø,

fornemmelig i Egnen af Engestofte, nylig opdagede Spor af Pæle, og om talrige ved disse fundne Flintsager fra den ældre Steenalder:

Siden jeg i Foraaret havde den Ære at forelægge Selskabet mine Formodninger om en ny Inddeling af Steen- og Broncealderen, er der paa forskjellige Steder baade her og i Udlandet gjort Iagttagelser, som vistnok, idetmindste for Steenalderens Vedkommende, med Rette kunne siges at styrke nogle af de af mig fremsatte Anskuelser. Det er netop for Sammenligningens Skyld meget heldigt, at det er større, samlede Fund, som saaledes ere komne for Dagen.

I Sommerens Løb indberettede Hr. Kammerherre J. Wichfeld til Stamhuset Engestofte paa Laaland, at der ved den ualmindelig lave Vandstand i Maribo Sø var fremkommen flere hidtil ukjendte Smaaøer eller Grunde i Søen, og at der navnlig paa een af disse Smaaøer var fundet nogle raae Flintredskaber og Spor af Pæle. Hr. Kammerherren, som ved flere Leiheder har viist en levende Interesse for Undersøgelsen og Bevaringen af Mindesmærker fra Fortiden, yttrede den Formodning, at man maaskee her vilde kunne finde Levninger af lignende Pælebygninger, som de, der i de senere Aar saa hyppig ere opdagede i Søer, i Særdeleshed i Schweiz, og han fremsatte derfor det Ønske, at de ommeldte Grunde i Maribo Sø snarest muligt maatte blive Gjenstand for en antiqvarisk Undersøgelse. Først i September Maaned saa jeg mig istand til at efterkomme dette Ønske, og jeg kan ikke noksom fremhæve den særdeles Velvillie og den sande Interesse for Sagen, hvormed Kammerherren veiledede og understøttede mig i mine Forskninger under mit Ophold paa Engestofte.

Maribo Sø, baade dens nordre og søndre Deel, ved hvilken sidste Engestofte ligger, har tidligere, endogsaa i Mands Minde, havt en betydelig højere Vandstand. Vandmængden er stadig lidt efter lidt aftagen indtil den i de sidste Aar, som Følge af den lange vedholdende Tørke, forholdsviis pludselig var sunken

tre til fire Alen. Foruden en heel Mængde Grunde og Skjær blottedes herved, omtrent ligeoverfor Engestofte i den modsatte Side af Søen, et betydeligt Antal, tildeels meget store Stød af en sunken eller overskyllt Fyrreskov (af den saakaldte vredne Fyr), medens Tilstedeværelsen af endnu flere Fyrrestød umiddelbart under Vandfladen iagttoges derved, at Baade næsten ikke kunde bevæge sig mellem de synlige Stød, uden hvert Øieblik at blive indviklet i de under Vandet liggende Rødder og Grene.

Allerede tidligere var der paa adskillige Steder ved Bredderne af Maribo Sø opsamlet ikke faa Steenredskaber, enkelte smukt formede og slebne, men i det Hele taget dog temmelig raee i Formen og meest uslebne. I Særdeleshed paa den til Engestofte hørende Borgø var der Tid efter anden fundet saa mange Flintflækker eller Kjærner og andre tildeels meget raee og tilsyneladende halvfuldendte Steenredskaber, at man havde sluttet, at der i den fjerne Oldtid paa Borgø maatte have været et Slags Værksted for Tildannelsen af Flintredskaber. Dette havde givet nærmere Anledning til at Kammerherre Wichfeld og hans Børn havde begyndt at eftersøge forskjellige af de nylig blottede Grunde, hvorved de, som ovenmeldt, havde fundet baade Flintredskaber og Spor af Pæle.

Strax nedenfor Engestofte Have paa Søbredden forefandt jeg selv senere en ikke ringe Deel ganske raee Flintredskaber, Kiler, Knuder eller Kjærner, Blokke og Flækker, ligesom jeg ogsaa paa den saakaldte »Avlegrund« tydelig kunde skjelne de rigtignok ikke stærke Omrids af et anseeligt Antal temmelig smaae og meget stærkt fortærede Pæle. Spredte omkring paa Grunden laae enkelte raee Redskaber og Knuder af Flint.

Da jeg imidlertid ikke kunde opdage nogen bestemt Orden for de nævnte Pæle, og da disse forekom mig at være af en noget tvivlsom Art (maaskee endog kun Levninger af Garn- eller Baadpæle), fortsatte jeg mine Eftersøgninger langs Søbredden nedad mod Heirede Sø mod den Landtunge, den saakaldte Sømøde, som adskiller Maribo og Heirede Søer. Paa flere

Punkter her, især ved Sandvigshuset, opsamlede vi ganske raae Flintredskaber, der dog meest forekom pletviis. Imidlertid tillod Tiden heller ikke en saa omhyggelig og udbredt Søgen, som man kunde ønske.

Den egentlige Undersøgelse dreiede sig væsentlig om en Øe eller lille Holm, som var beliggende nær ved Engestofte Fiskerhuus paa den nordostlige Side af Maribo Søundersø henimod Sømode. Den laa omtrent 300 Alen ude i Søen, adskilt fra Land ved en tiltrods for den lave Vandstand allevegne mindst tre Alen dyb Rende. Endnu for faa Aar siden var denne fuldkommen isolerede Holm slet ikke tilsyne over Vandfladen, ja tidligere kunde man endogsaa med større Seilbaade gaae hen over den uden at støde paa Grund. Efterhaanden havde den, fornemmelig i den sidste Tørke, skudt sig saa langt frem op over Vandfladen, at den nu frembød en Længde af henved 100 Alen. Paa den iøvrigt flade, steenbedækkede Holms Østside saaes to rundagtige Forhøininger (den ene omtrent 80 og den anden omtrent 60 Alen i Omfang) tydelig sammenkastede af nogle større Stene. I Særdeleshed ved disse Stene og ved Forhøiningerne sporedes Omridsene af en heel Mængde mindre Pæle. Ved forskjellige Eftergravninger viste det sig, at Pælene ikke stode synderligt dybt (1 til 2 Fod) i Blaaleret under Stenene, og det syntes som om de ikke alle vare fra samme Tid. Idetmindste den første, som optoges, var ikke alene temmelig frisk, men ogsaa tilspidset med skarpe, bestemte Hug, der tydede paa en forholdsviis ny Tid og paa Anvendelsen af Metalredskaber. Alle de andre Pæle derimod, som undersøgte, vare baade meget ufuldkomment tilspidsede med daarlige Redskaber, maaskee af Steen, og desuden saa fortærede, at de næsten smuldrede bort ved Berørelsen. Det lykkedes kun at optage Resterne af een nogenlunde bevaret Pæl, som saaledes ved sin Tilspidsning og Beskaffenhed røber hoi Ælde; den er senere bleven indkogt med en chemisk sammensætning og derved bevaret for Eftertiden.

Over hele Holmen, men fornemmelig paa og omkring de

to nævnte Forhøininger opsamledes i faa Timer en overordentlig stor Mængde, langt over hundrede, af de raaeste og simpleste Flintredskaber, saasom Kiler, Meisler, Spidsen af et veltilhugget Spyd, flere smukke, baade store og smaa Blokke, hvoraf Flintflækker vare udslaaede, en stor Mængde lange Flintflækker og Flintknuder m. m. De vare alle, efter saa længe at have helliget i det kalkholdige Vand, overtrukne med en Kalkskorpe, hvilket i høi Grad vanskeliggjorde Eftersøgningen. De kjendelig, om endogsaa raat, tilhuggede Flintstykker fandtes imidlertid ikke alene paa den over Vandet nu hævede Holm, men ogsaa rundt om i Vandkanten og i Vandet omkring Holmen. Vor Baadfører, en Fisker, hvis Øie var meest øvet i at see gjennem Vandet, vedblev længe at vade rundt om Holmen og optage det ene forarbejdede Flintstykke efter det andet. Det lykkedes ogsaa ham at finde det eneste Flintstykke af dem alle, som bar Spor af Slibning. Det var nemlig en temmelig raat tilhuggen Kile med fiirsidet Bane, men med en Smule Slibning paa Eggen. Forresten havde de øvrige Flintredskaber fuldstændig samme Former og i det Hele samme raa Charakter som de for Østersdyngerne eiendommelige simple Flintsager. Med Undtagelse af Flintredskaberne opdagedes, trods omhyggelig Undersøgelse, intet Mærkeligt, hverken Spor af Leerkar, Kul eller Dyreknokler.

Under et senere Ophold i Maribo eftersøgte jeg ligeledes Søens Bredder tæt nedenfor Byen og blev ikke lidet overrasket ved i kort Tid (et Par Timer) at indsamle henimod hundrede ganske raae, fuldkommen uslebne Flintredskaber af selvsamme Art, som de ovennævnte fra Søbredden og Holmen*) ved Enges-

*) I Betragtning af det paa denne Holm ved min Nærværelse gjorte Fund besluttede Kammerherre Wichfeld for Fremtiden at benævne den »Worsaaes Øe« og at henlægge den som et fredet Mindesmærke under det Offentliges Tilsyn. Ikke usandsynligt er det, at Holmen, ved tiltagende fugtigt Veirlig og ved en som Følge deraf forøget Vandmængde, atter ganske kan blive overskyttet. Men selv om dette skulde skee, er det dog rimeligt, at Holmen senere, paa Grund af Søens regelmæssig aftagende Vandstand, igjen vil komme mere og stadig tilsyne.

tofte. Jo nærmere jeg kom Vandet, desto flere tilhuggede Flintstykker kunde jeg i Almindelighed forefinde. Kammerherre Wichfeld har ogsaa senere skriftlig meddeelt mig, at han paa flere andre af de nylig blottede Holme i Maribo Sø har truffet Spor af Pæle og raae Flintredskaber, ligesom han ogsaa ved Bredden af Maribo- og den nærliggende Heirede-Sø har opsamlet saamange Flintredskaber — næsten alle fuldkommen raae —, at deres Antal i Forening med de under mit Ophold fundne Sager beløber sig til over eet tusinde Stykker. Samtlige fundne Sager have været af Flint, med Undtagelse af en gjennemboret Spids af en Hjortetak, og af en Broncering, aabenbart fra en langt senere Tid, som fandtes tæt nedenfor Engestofte. Foruden de af mig ved Maribo opsamlede Stykker, ere de fleste af de under mit Ophold paa Engestofte fundne Flintoldsager nu ved Kammerherre Wichfelds forekommende Velvillie indlemmede i Museet for de nordiske Oldsager. De øvrige Bestanddele af Fundet opbevares væsentligst paa Engestofte.

Overseer man nu dette betydelige Fund i sin Heelhed, kan man neppe nægte, at Sandsynligheden for, at vi i Maribo Sø skulde være stødt paa Pælebygninger aldeles liig dem i Søerne i Schweiz, idetmindste endnu, ikke er meget stor. Der er i al Fald den kjendelige Forskjel, at man i Schweiz har fundet baade større og flere Pæle samlede og at man desuden der har optaget mangfoldige Dyreknokler, Levninger af Huusgeraad, Kul — kort sagt Gjenstande, som tydelig vidne om at Folk i længere Tid have boet og stadig levet der paa Stedet, medens vi i Maribo Sø ikke have kunnet paavise saadanne Spor. Det Eneste, som i denne Retning vistnok i høi Grad maa tildrage sig Opmærksomheden, er, at man paa Holmen ved Sømøde blandt de mange Flintredskaber fandt en Deel Flintblokke, hvoraf Flintflækker vare udslaaede, desuden en stor Mængde lange Flintflækker samt endelig smaae rundagtige eller ovale, paa Enderne slidte Steen, der see ud, som om de havde været benyttede ved Tildannelsen af Flintredskaber. Thi selv om man vilde an-

tage, at de egentlige Flintredskaber tilfældig vare tabte paa Grunden, medens Urbeboerne maaskee have ligget og fisket i Søen, er der dog ikke dermed givet nogen Forklaring over, hvorledes de mange Flintblokke, som bestemt synes at henpege til en paa Stedet foregaaet Forarbejdning af Flintsager, ere komne til at ligge paa en isoleret Holm saa langt ude fra Søbredden. Tør man antage, at der paa Holmen har været reist nogle mindre og svagere Pælebygninger, som for Fiskeriets Skyld til visse Tider ere blevne benyttede af Urbeboerne? Eller tør man maaskee antage, at ogsaa Flintblokkene, efter at være bleven tilstrækkelig afbenyttede til Udspaltning af Flækker, ere anvendte paa samme Maade, som Flintknuderne, til at slynge efter Fuglevildt? Og tør man i saa Fald troe, hvad de forskjellige Fund næsten kunne lade formode, at hele Søbunden er ligesom oversaaet med raae Flintredskaber? Det er Spørgsmaal, som det maa være forbeholdt kommende Undersøgelser nærmere at afgjøre. Forhaabentlig vil det ogsaa ved en dybere gaaende geologisk-antiqvarisk Betragtning blive bragt til Klarhed, i hvilken Grad Maribo Sø og flere andre Egne paa Lolland og Falster have været underkastede de Sænkninger, hvorpaa bl. A. Fyrrestødene i Maribo Sø og flere nu af Vandet bedækkede Steendysser under Kysten af Rødby Fæland saa klart synes at hentyde.

Efter hvad der dog allerede nu foreligger, frembyde Fundene i og ved Maribo Sø en særegen Interesse derved, at de i en saa paafaldende Grad ligne de eiendommelige Flintsager dels fra Østersdyngerne, dels fra Kysterne af Korsøer Noer, hvilke jeg forhen har troet at burde henføre til en egen, ældre Periode af Steenalderen. Ligheden er saa overraskende at man allerede nu ved den indbyrdes Sammenligning begynder med større Sikkerhed, end før, at kunne udsondre hele Rækker af tidligere næsten upaaagtede Former, som, saalænge de bleve trufne enkeltviis, let kunde ansees for tilfældige, men som ved stadig at gjentage sig paa de forskjelligste Findesteder afgive nye Vidnesbyrd om, at visse bestemte Former sikkert maae have været

fremherskende i de forskjellige Perioder af Steenalderen. Netop med Hensyn til Bedømmelsen af Rigtigheden af den foreslaaede Deling af Steenalderen er det af Vigtighed at see, at den formentlig ældre Steenalders eiendommelige Fund, som hidtil meest have været indskrænkede til Østersdyngerne og til de enkelte Kystfund (navnlig det ved Korsøer Noer), ogsaa virkelig lidt efter lidt faae en større, almindeligere Udstrækning. Efter de i Maribo Sø gjorte Erfaringer er jeg endogsaa temmelig overbeviist om, at de første Spor af en stor Mængde lignende Fund allerede ere opdagede og at flere fremtidig ville kunne opdages ved vore øvrige Indsøer, paa Kysterne af Landet og paa endeel af de mindre Øer. Saavel fra vort eget Fædreland, som ogsaa fra Skaane og Nordtydskland har jeg nemlig baade seet og læst om Fund fra Øer og fra Bredder af Indsøer af talrige, fuldkommen raae Flintredskaber — liig dem fra Østersdyngerne, fra Korsøer Noer og Maribo Sø — Fund, der have faaet Navn af Rester af Værksteder, hvor Flintredskaber i sin Tid ere blevne tildannede. Det er vistnok ulige sandsynligere, at man efterhaanden vil komme til Erkjendelse af, at de talrige adspredte raae Flintredskaber ikke saa meget ere Levninger af enkelte Værksteder, som snarere af et i den fjerneste Fortid længe fortsat Ophold af de egentlige Urbeboere, der for Fiskeriets Skyld væsentlig have levet paa Øerne og paa Bredderne af Havet og de større Indsøer.

Fundene i Maribo Sø kunne endnu fremdeles og netop i denne Tid siges at have en særegen Betydning baade ved de opdagede Flintredskabers simple Tildannelse og Former og ved deres overordentlig store Talrighed. I min forrige Meddelelse (i Marts Maaned) til Selskabet henlede jeg Opmærksomheden paa tilsvarende Fund af lignende Flintsager, som især i Frankrige og England vare opdagede tildeels ved Knokler af store uddøde Dyr i Klippehuler og under svære Gruus- og Rullesteenslag, og som ligeledes hos enkelte Forfattere havde fremkaldt den Formodning, at der forud for den egentlige Steenalder maatte være gaaet en endnu ældre, saakaldet »antidiluviansk«

Periode. Men ligesom denne Formodning var fremsat paa en meget phantastisk Maade uden tilstrækkeligt Overblik over Forholdene i andre Lande, og under Paavirkning af ældre Fordomme (t. E. at Steenalderens Mindesmærker skulde være eiendommelige for Kelterne), saaledes vare ogsaa aabenbare Naturgjenstande sammenblandede med de forarbejdede Flintredskaber, hvorved Tilliden til de nye Anskuelser og til de nye Opdagelser i det Hele var bleven overordentlig svækket. Tvivlen gik endog saa vidt, at den bortforklarede eller forkastede utvivlsomme Kjendsgjerninger. Først i Aar have de virkelige nye Opdagelser faaet den Anerkjendelse og Betydning, som de tilvisse fortjene.

Efterat man nemlig allerede i Aaret 1858 i en Drypsteens-Hule ved Brixham i Devonshire i England var stødt paa en Mængde Knokler af de store uddøde Dyr Rhinocerosen, Elephanten, Hyænen, Hulebjørnen, Rensdyret, Uroxen, Hesten o. s. v. tilligemed forarbejdede Flintredskaber, gavede flere engelske Naturforskere sig ifærd med nærmere at undersøge ikke alene denne Hule, men ogsaa andre Steder, hvor Flintredskaber tidligere skulde være fundne ved Knokler af tilsvarende uddøde Dyr, for om muligt at oplyse det høist interessante, hidtil saa meget bestridte Spørgsmaal om Samtidigheden mellem disse Dyr og Europas Urbeboere eller Menneskeslægten i det Hele. Et mægtigt Stød fremad fik Sagen, da man i Brixham Hulen forvissede sig om, at forarbejdede Flintredskaber forefandtes i Hulejorden og Gruset *nedenunder* de ovennævnte Knokler. Eet tildannet Flintstykke i Særdeleshed optoges, som var formelig incrusteret i Drypstenen *under* et Stykke af Opsatsen af et Rensdyr og en Knokkel af en Hulebjørn. Adskillige af Naturforskerne forenede sig nu med nogle engelske Oldforskere og tog over til Frankrige til Amiens og Abbeville, for selv at prøve Rigtigheden af Mr. Boucher de Perthes' og Dr. Rigollots tidligere Fund og Paastande. Paa Stedet lykkedes det ikke alene dem, men ogsaa flere franske Naturforskere, som efterhaanden kom til, selv at optage under de fuldkommen uforstyrrede Gruus- og Rullesteens-

lag flere forarbejdede Flintredskaber, der i høi Grad stemmede overeens baade med Flintredskaberne fra Brixham Hulen og med nogle Flintsager, som i Slutningen af forrige Aarhundrede vare fundne ved Knokler af de uddøde store Dyr under svære Gruuslag ved Peterborough i Suffolk i England. Ogsaa disse Gruuslag saavel som flere Huler i England og paa Sicilien bleve nu paany undersøgte, og tildeels med lignende Held.

De første offentlige Beretninger herom fremkom ved Møder i London af »the Royal Society« (d. 26de Mai d. A.) ved Geologen Mr. I. Prestwich, og af »Society of Antiquaries« (d. 2den Juni) ved Oldforskeren Mr. Evans. Begge vare med deres Rejsesællers af den Anskuelse, at Dyreknoklerne og Flintredskaberne vare samtidige. Navnlig gjorde ogsaa Mr. Evans opmærksom paa, at *alle de i de nederste og ældste Lag fundne Flintredskaber vare forskjellige fra de sædvanlige Flintsager, idet de aldrig vare slebne eller polerede, men kun fremviste de raaeste, simpleste Former.* Da nu derimod slebne Flintredskaber af smukkere Former kun forekom i de øverste og nyeste Lag, sluttede Mr. Evans i fuld Samklang med Mr. Boucher de Perthes' tidligere Antagelse, at *de raae, uslebne Flintredskaber hidrørte fra en egen, overordentlig gammel Periode af Steenalderen,* der muligen endog, som han troede efter de geologiske Forhold at dømme, ligger forud for Gjennembruddet af Canalen mellem England og Frankrige. Hvorledes nu end dette Sidste i Enkelthederne forholder sig, saa er det dog høist mærkeligt, at der, ikkun faa Maaneder efter min her i Selskabet yderligere udviklede nye Deling af Steenalderen, fra England og Frankrige af er fremkommet aldeles selvstændige Iagttagelser, som næsten Ord til andet stemme med de Grunde, hvorpaa jeg her har søgt at skjelne mellem en ældre og en yngre Steenalder.

Det var dog en Selvfølge, at nye Paastande om Menneskeslægts høie Ælde og om dens Samtidighed med de store uddøde Dyr maatte vække stærke Tvivl og stor Modstand, navnlig i England, hvor den nationale Archæologi endnu er altfor stærkt

paavirket af historiske Fordomme og hvor desuden den bibelske Tidsregning og hele den bibelske Fremstilling af Menneskets Skabelse tæller saa mange strengt orthodoxe Forsvarere. Ved et Møde for et Par Maaneder siden (i September) i Aberdeen af »the British Association« gav vel den berømte Geolog Sir Charles Lyell en høist interessant Fremstilling af hele Spørgsmaalet, hvori han meddeelte, at han selv ved Amiens og Abbeville havde havt Leilighed til at overbevise sig om Flintredskabers Forekomst under de svære, uforstyrrede Gruuslag, og at han i det Hele, efter de for Dagen bragte Fund baade der og andre Steder, ikke kunde andet, end erkjende, at Sandsynligheden talte meget stærkt for, at Menneskeslægten maatte have en overordentlig høi Ælde. Men ikke destomindre have flere Old- og Naturforskere i England saavel før som efter Mødet i Aberdeen fremsat mange Tvivl deals, skjøndt mindre, hentede fra Hulerens og Gruuslagenes Beskaffenhed, deals, og fornemmelig, hentede fra de formeentlige Flintredskabers særegne raae, uslebne Former. Netop af Forskjellen mellem disse og de ellers bekjendte Sager fra Steenalderen have nemlig Th. Wright, Richard Cull og Dr. Ogden uddraget den Slutning, at de saakaldte Flintredskaber fra Hulerne og Gruuslagene maatte simpelthen være Naturfrembringelser, dannede enten ved Gnidninger i stærke Bølgestrømninger under Gruuslagenes Sammenskylning eller ogsaa ved ukjendte chemiske Virkninger. For denne Anskuelse om Flintsagerens naturlige Oprindelse have de endvidere troet at finde en Bestyrkelse deri, at de formeentlige Flintredskaber ere fundne i saa stor Mængde, over tusinde Stykker i de sidste ti Aar alene i Sommefflodens Dalstrøg i Frankrige; thi hvorledes vilde man ellers kunne forklare, at saa mange Flintredskaber skulde forekomme paa saa kort en Strækning?

Jeg vil ikke videre berøre, at de omtvistede Flintsager fra Gruuslagene i Frankrige, hvoraf nogle opbevares i vort Museum og hvoraf jeg har seet en stor Mængde hos Boucher de Perthes

selv i Abbeville*), aldeles ikke frembyde Spor af Gnidninger i Havstrømme og Gruuslag, hvorved de skarpe Kanter vilde være blevne afslebne, men tvertimod vise en bestemt kunstig Tilhugning med fuldkommen skarpe Contourer uden Tegn til Slibning. Jeg skal kun indskrænke mig til den Bemærkning, at de ovennævnte Tvivlere neppe vilde have fremsat deres grundløse Paa-stande om Flintslagernes naturlige Oprindelse, naar de havde kjendt vore anseelige Fund af tilsvarende og meget lignende raae Flintredskaber fra Østersdyngerne, Havkysterne og Søbred-derne, hvor Gnidninger, idetmindste af Gruuslag, ikke kunne have været virksomme, og hvor tillige saa mange andre, af Menneskehaand tildannede Sager ere fundne. Navnlig vilde de heller ikke have kunnet paaberaabe sig Talrigheden af Flintsa-gerne i Sommedalen, naar de havde vidst, at der i Maribo Sø og ved dens Bredder i faa Uger er fundet fuldt saa mange Flint- redskaber, som i hele ti Aar i den store Sommedal.

Paa hvilken Maade man nu endogsaa i de enkelte Tilfælde vil forklare de virkelige Flintredskabers Forekomst i Drypsteens- huler og under mægtige, vidtstrakte Gruuslag ved Knokler af de forlængst uddøde store Dyr, saa forekommer det mig dog med Sir Ch. Lyell, at man maa være fuldt forberedt paa at sætte Menneskehedens Ælde og Europas Bebyggelse langt længere tilbage i Tiden, end man nogensinde før har kunnet troe. Det gjelder mere og mere om, at Natur- og Oldforskere for Alvor slutte sig sammen, og at man nu ikke ene bliver staaende ved Oldsagernes tidligere, sædvanlige Findesteder, ved Gravhøje, Østersdynger o. s. v., men at man desuden udvider Blikket til de forskjellige Jordlag, i Særdeleshed til de mærkelige Punk- ter, hvor Spor af Hævninger eller Sænkninger forekomme. Allerede for flere Aar siden har Nilsson meddeelt, at han i en fordums

*) Jeg undtager naturligviis her de af Mr. Boucher de Perthes tidligere be- skrevne naturlige Flintestene, som heller ikke af de engelske Old- og Naturforskere ere blevne anerkjendte eller medtagne i deres Undersøgelser.

Tørvemose *under* den anseelige, af Sand, Gruus og Steen bestaaende Aas Järabacken mellem Ystad, Trelleborg og Falsterbo har fundet flere Redskaber af Flint.*) Senere ere endeel saadanne opgravede i denne af Aasen stærkt sammenpressede Mose, og det er ganske interessant, at disse Flintredskaber, hvoraf flere for Tiden bevares i Oldsag-Museet i Lund, væsentlig synes at bestaae af de saakaldte skeeformige Stykker og saaledes at være af selvsamme Art som de skeeformige Flintredskaber, der gjentagne Gange ere fundne baade i Østersdyngerne og i Maribo Sø. Det er i det Hele ingenlunde usandsynligt, at man med Tiden vil kunne komme til klart at bevise, hvad vi endnu kun svagt synes at kunne antyde, at vort Fædreland ligesaa fuldt som England, Frankrige og flere andre Lande maa have været bebygget *forinden* mange af Nutidens store Aaser, Gruuslag, Dalstrøg, Sunde og Søer ere blevne dannede. Dermed er det ingenlunde sagt, at disse Dannelser i Reglen ere foregaaede ved pludselige og voldsomme Naturrevolutioner. Snarere maae de vistnok antages at være foregaaede lidt efter lidt. Men desto længere Tid er der ogsaa medgaaet inden de have faaet deres nuværende Skikkelse og desto større bliver følgelig Europas Urbeboeres, ja hele Menneskeslægten's Ælde.

Det nylig oprettede „*Société des naturalistes de la Nouvelle Grenade i Bogota, Société d'Agriculture de Moscou* og die *Oberhessische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde* ønske at træde i Forbindelse med Videnskabernes Selskab, som besluttede, at sende Oversigterne til vedkommende Selskaber.

Republiken Mexico's Minister i Paris Mr. Lafragua underretter Selskabet om, at den mexicanske Regjering har besluttet

*) Skandinaviska Nord. Urinvånare Cap. 1 Sid. 89 ff.